

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ORIGENES

Despre Rugăciune – Tratat și îndrumar despre ce este și cum să practicăm rugăciunea / Origen; trad.: Mihai Vladimirescu; cuv. înainte și note: Radu

Duma. – Ed. a 2-a – București: Herald, 2022

ISBN 978-973-111-967-0

I. Vladimirescu, Mihai (trad.)

II. Duma, Radu (pref.; note)

2

Pentru noutăți și comenzi:

www.edituraherald.ro

office@edituraherald.ro

Tel: 021.319.40.60, 021.319.40.61

Fax: 021.319.40.59, 021.319.40.60

Mob: 0744.888.388, 0771.664.320

G. BARDY,

Origène: De la prière,

Ed. Gabalda, Paris, 1932

Exhortation au martyre, introduction, traduction et notes par G. Bardy.

ORIGEN

Despre
Rugăciune

Tratat și îndrumar despre
ce este și cum să practicăm rugăciunea

Traducere:

MIHAI VALENTIN VLADIMIRESCU

Cuvânt înainte și note:

RADU DUMA

EDITURA HERALD
București

Redactor de specialitate:

Ceza-Ivan Coliță (redactare și note de specialitate / n. red. spec.)

Redactori:

Andreea Tincea

Radu Duma

Viziune grafică și DTP:

Ela Stoica

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei cărți nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă și prin niciun mijloc, electronic sau mecanic, inclusiv fotocopiare, înregistrare sau prin orice sistem de stocare a informației, fără permisiunea editorului. Ediție în limba română publicată de Editura Herald. Copyright © 2022

Cuprins

CUVÂNT ÎNAINTE	9
Viața	10
Opera	13
NOTA INTRODUCȚIVĂ LA TRATATUL DESPRE RUGĂCIUNE	19

DESPRE RUGĂCIUNE

Omul nu poate face nimic fără ajutorul lui Dumnezeu	25
Cum să ne rugăm și ce să cerem	26
Evangelhia ne învață ce trebuie să cerem	27
Scriptura ne învață și cum să ne rugăm	27
Duhul Sfânt vine în ajutorul slăbiciunii noastre	29
Duhul Sfânt este indispensabil rugăciunii	30
Mai înainte de Hristos, Duhul Sfânt era Cel care inspira rugăciunea	30
Origen se roagă lui Dumnezeu spre a fi ajutat	31

PARTEA I

INIȚIERE ÎN RUGĂCIUNE

Termenul de rugăciune în Scriptură	35
Termenul de rugăciune cu înțelesul de făgăduință	36
Termenul sinonim „invocare” (<i>proseuchē</i>) are de asemenea două înțelesuri	38
<i>I. Obiecții a duse împotriva rugăciunii și soluționarea lor</i>	39
Prima obiecțiune: preștiința lui Dumnezeu	40
A doua obiecțiune: predestinarea face ca rugăciunea să nu fie de niciun folos	41

A treia obiecțiune: determinismul de la naștere	41
Rezumat	43
II. Răspunsurile lui Origen	45
Mișcarea exterioară, mișcarea interioară	45
Experiența demonstrează libertatea	46
Omul a fost înzestrat de Dumnezeu cu libertate	47
Preștiința lui Dumnezeu ține seama de rugăciunea oamenilor	47
Exemple biblice care ilustrează preștiința Lui Dumnezeu	48
Rugăciunea pentru a face soarele să răsară	49
III. Ce trebuie făcut înainte de rugăciune	51
IV. Cum trebuie să ne rugăm	53
Mărturia Sf. Pavel	54
David arată ce calități trebuie să aibă cel ce se roagă	55
Cel ce se roagă trebuie să uite răutățile	55
Trebuie îndepărtată orice cărtire împotriva lui Dumnezeu	56
Domnul este alături de cel ce se roagă	57
Îngerii și sfinții sunt alături de cei ce se roagă	58
Dragostea sfinților pentru frații lor care trăiesc pe pământ	59
Îngerii continuă să-L slujească pe Hristos	60
Cum îi ajută îngerii pe cei care se roagă	61
Rugăciunea este armă de luptă împotriva celui rău	61
Rugăciunea neincetată, rugăciunea la ore fixe	62
Și Mântuitorul se roagă	63
Sfânta Scriptură ne oferă exemple de adevărate rugăciuni	63
Exemple din propria noastră experiență	64
Interpretarea duhovnicească a exemplelor biblice	65
V. Ce trebuie să cerem la rugăciune	69
Cele patru forme de rugăciune întâlnite la Sf. Pavel	69
Exemple de cerere	70
Exemple de rugăciune	70
Exemple de mijlocire	71
Exemple de mulțumire	72
În general toate aceste forme de rugăciune sunt adresate lui Iisus	72
Rugăciunea către Tatăl trebuie să fie adresată mai întâi către Hristos	74

Rugăciunea adresată Tatălui	75
Bunurile cerești și bunurile pământești	76
Vechiul Testament înfățișează acest mod al lui Dumnezeu de a lucra	76
Bunurile duhovnicești și umbra lor	77

PARTEA A II-A

EXPLICAREA RUGĂCIUNII DOMNEȘTI

Cele două variante ale rugăciunii <i>Tatăl nostru</i>	83
Pregătirea pentru rugăciune	84
Rugăciunea care se face pe ulițe	86
Rugăciunea din biserică, rugăciunea din sinagogă	86
Rugăciunea tainică din cămară	87
La rugăciune trebuie evitată vorbăria multă	88
De la împrăștiere la binele unitar	88
<i>Tatăl nostru...</i>	89
Dimensiunea treimică	91
Chipul Tatălui	92
<i>Care ești în ceruri...</i> Dumnezeu nu se află numai într-un anumit loc	93
<i>Sfințească-se numele Tău...</i>	97
Numele	97
Ce înseamnă sfințirea	99
<i>Vie împărăția Ta...</i>	100
Ce înseamnă împărăția lui Dumnezeu?	101
Cum să cerem ceea ce există deja	101
<i>Facă-se voia Ta...</i>	103
Ce înseamnă cerul și ce înseamnă pământul	104
Cerul, Mântuitorul, pământul, Biserica	105
Transformarea pământului	106
<i>Pâinea noastră dă-ne-o nouă astăzi...</i>	107
Adevărata pâine	108
Și cealaltă pâine?	109
Cuvântul lui Dumnezeu devenit pâine	110
Cuvântul „epiuousios”	111
Pomul vieții	112
Pâinea care ne face fii ai lui Dumnezeu	114
<i>Astăzi</i>	115

Timpul și împlinirea lui	116
<i>Ne iartă nouă greșelile noastre...</i>	118
Cu ce suntem noi datori	119
Ceea ce ni se datorează	121
Iertarea greșelilor	122
<i>Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău...</i>	124
Ispite amintite în Biblie	125
Situațiile omului ispitit	127
Ispita îngăduită de Dumnezeu	129
Exemplul poporului evreu în pustiu	131
Alte exemple biblice	133
Folosul ispitei	135
<i>Ne izbăvește de cel rău...</i>	136

PARTEA A III-A

PRACTICA RUGĂCIUNII CREȘTINE

Atitudinile rugăciunii	143
Dispoziția la rugăciune	143
Rugăciunea în genunchi	144
Locul rugăciunii	145
Rugăciunea în comuniune	146
Prezența îngerilor la rugăciune	147
Rugăciunea spusă către răsărit	149
Diferitele părți ale rugăciunii	149
Exemple biblice de preamărire	150
Exemple de mulțumire	151
Exemple de mărturisire și de cerere	151
Concluzie	152
ANEXĂ	153
RUGĂCIUNEA ȘI FOLOSUL EI	154
1. Pedagogia rugăciunii	154
2. De la rugăciune la Treime	154
3. Scriptura trebuie să hrănească rugăciunea	156
4. Rugăciunea în Biserică	157
5. Sensul omului creștin	157
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	159

Cuvânt înainte

La începutul secolului al II-lea d. Hr. creștinismul nu posedă încă un corp de doctrine, iar multitudinea de idei pe care el le vehiculează sunt foarte variate și uneori contradictorii. Fără îndoială, creștinii au credințe clare, însă acestea nu sunt încă structurate în forme cristalizate și precise. Deja către mijlocul secolului al II-lea nevoia de a extrage din acest amalgam de credințe idei limpezi se face simțit. Spiritele viguroase ale timpului puseseră în discuție nenumărate aspecte legate de raporturile omului cu Divinitatea, cu lumea, și cu el însuși dar, dintre toți, Clement din Alexandria († 215) a făcut efortul cel mai consistent pentru a exprima credințele creștine în termeni filosofici și a atenua exagerările gnosticilor. Însă gândirea lui Clement era prea conciliantă, iar limbajul său prea savant și prea obscur pentru a putea da o orientare decisivă ideilor. Atunci apare Origen († 254), care a avut nu doar capacitatea de a da un corp doctrinar credințelor creștine, ci și curajul de a o elabora această sinteză doctrinară.¹

¹ Prin aceasta înțelegem că autorul introducerii se referă mai degrabă la lipsa unui corpus unitar de doctrine cu rol apologetic îndreptat împotriva curentelor gnostice și a religiei persecutorilor (politeismul greco-roman). Dar acest lucru nu înseamnă că Biserica a avut la început un conglomerat de credințe disparate. Dimpotrivă, creștinii aveau încă din perioada apostolică propriul lor Crez cu privire la credința în Dumnezeu Treimic (a se vedea *Matei* 28, 19) și în Hristos

Abordarea alegorică, mistică a textelor scripturistice va face școală ulterior, iar lucrările succesorilor care se vor folosi de această metodă vor fi catalogate drept „origeniste”.

Despre rugăciune va avea o mare influență asupra întregii gândiri creștine care a urmat după el. Chiril al Ierusalimului († 386) va prelua de la Origen chipul omului ceresc și tema nemărginirii lui Dumnezeu. Sf. Grigorie de Nyssa († 395) se folosește adesea în scrierile sale de Origen pe care îl admiră, și de la care împrumută tema înfierii noastre de către Dumnezeu. Sf. Ioan Gură de Aur († 407) cunoaște cartea lui Origen și se inspiră din ea atunci când vorbește de duhul înfierii, păstrând totuși o anumită distanță față de exegetul alexandrin. Influența lui Origen asupra monahismului se regăsește îndeosebi în practica rugăciunii neîntrerupte, cheia de boltă a întregii spiritualități creștine. O întâlnim de asemenea în *Viața Sfântului Antonie cel Mare* scrisă de Sf. Atanasie († 373), în *Viețile copte* ale Sf. Pahomie († 348), în unele scrieri ale Sf. Grigorie de Nazianz († 390) și mai ales în *Tratatul despre rugăciune* al lui Evagrie Ponticul († 399)¹.

Dacă în alte lucrări de mai mare amploare Origen își dăduse deplina măsură de mare teolog (în *Contra Celsum*, de pildă) sau de inspirat predicator (ca în *Omilii*), în tratatul *Despre rugăciune* avem de a face cu un adevărat îndrumător spiritual, cu un autentic formator de conștiințe.

Iar dacă unii rânduiesc anumite ore pentru rugăciune, de pildă ceasul al treilea, ceasul al șaselea și ceasul al nouălea, apoi aceia trebuie să știe că gnosticul se roagă toată viața lui, pentru că el se străduiește să fie prin rugăciune împreună cu Dumnezeu” (CLEMENT ALEXANDRINUL, *Stromate*, VII, 40, 3).

¹ A se vedea EVAGRIE PONTICUL, *Scrieri alese*, trad. Radu Duma, Ed. Herald, București, 1999.

DESPRE RUGĂCIUNE

***Omul nu poate face nimic fără ajutorul
lui Dumnezeu***

1. Există anumite realități care depășesc puterea noastră de înțelegere; sunt prea mărețe și de nepătruns pentru slăbiciunea și limitele minții noastre. Putem înțelege sensul acestor realități numai prin nesfârșitul har al lui Dumnezeu, har pe care îl dobândim potrivit iconomiei divine prin mijlocirea lui Hristos și lucrarea Sfântului Duh.

Într-adevăr, omului îi este cu neputință să atingă înțelepciunea care le-a creat pe toate (așa cum spune David): „Doamne toate cu înțelepciune le-ai făcut”¹.

acest lucru devine însă cu putință prin Domnul nostru Iisus Hristos, „Care pentru noi S-a făcut înțelepciune de la Dumnezeu și dreptate și sfințire și răscumpărare”². „Cu adevărat, care om poate să cunoască sfatul lui Dumnezeu sau cine poate să pătrundă voința lui Dumnezeu? Gândurile muritorilor sunt șovăielnice și cugetările noastre sunt cu greșală. Căci trupul cel putrezitor îngreuiază sufletul și locuința cea pământească, împovărează mintea cea plină de grijă. Cu greu ne dăm seama despre cele ce sunt pe pământ și cu osteneală găsim cele ce sunt chiar în mâna noastră; atunci, cine a putut să pătrundă cele ce sunt în ceruri?”³

Cine va putea spune că este cu neputință ca omul să cerceze cerurile? Însă ce este cu neputință devine cu putință prin nemăsuratul har al lui Dumnezeu. Cel care a fost răpit până

¹ Psalmii 103: 25 (citatele biblice indicate în notele de subsol sunt preluate din *Biblia sau Sfânta Scriptură* apărută la Ed. Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al B.O.R., 1975, Ediția a II-a).

² I Corinteni 1: 30.

³ Înțelepciunea lui Solomon 9: 13-16.

la al treilea cer a cunoscut fără îndoială aceste trei ceruri, din moment ce „a auzit cuvinte de nespus, pe care nu se cuvine omului să le grăiască”¹.

Cine ar îndrăzni să spună că omul poate cunoaște gândurile lui Dumnezeu? Și totuși Dumnezeu face cu puțință acest lucru în Hristos prin voința lui Dumnezeu-Tatăl. Mântuitorul nu vrea să fie numai Domn, ci vrea să devină prietenul celor cărora mai înainte le era Domn. Să observăm că nimeni dintre oameni „nu știe ale omului decât duhul omului care este în el. Așa și cele ale lui Dumnezeu nimeni nu le-a cunoscut decât Duhul lui Dumnezeu”².

Dacă nimeni nu cunoaște cele ale lui Dumnezeu decât numai Sfântul Duh, atunci înseamnă că este cu neputință pentru om să cunoască cele ale lui Dumnezeu. Să vedem cum vine aceasta: „Iar noi n-am primit duhul lumii, ci Duhul cel de la Dumnezeu ca să cunoaștem cele dăruite nouă de Dumnezeu. Pe care le și grăim, dar nu în cuvinte învățate din înțelepciunea omenească, ci în cuvinte învățate de la Duhul Sfânt”³.

Cum să ne rugăm și ce să cerem

2. Poate vă veți întreba, credinciosule și vrednicule Ambrozie și tu, curajoasă și neobosită Tatiana, pe care te felicit că te porți cu multă cuviință ca și Sara, de ce, propunându-mi să vă vorbesc despre rugăciune, încep în această introducere prin a vă aminti că ceea ce este cu neputință la om devine cu puțință prin harul lui Dumnezeu.

Una dintre sarcinile greu de îndeplinit datorită slăbiciunii noastre, este aceea de a vorbi corect și cuviincios, de a arăta de ce și cum trebuie să ne rugăm, ce cuvinte să folosim la rugăciune și care sunt condițiile prielnice pentru rugăciune.

¹ II Corinteni 12: 4.

² I Corinteni 2: 11.

³ I Corinteni 2: 12-13.

Sf. Apostol Pavel, temându-se că ar putea fi socotit „mai presus de ceea ce vede sau aude despre el” din pricina măreției revelațiilor, nu ezita să mărturisească faptul că ignora modul cum trebuie să se roage¹ „noi nu știm să ne rugăm cum trebuie”². Într-adevăr, nu este suficient să te rogi, ci trebuie să te rogi „cum trebuie” și să ceri ce trebuie. Chiar dacă am ști ce trebuie să cerem, ne lipsește totuși un element esențial dacă nu ne rugăm cum se cuvine.

Evanghelia ne învață ce trebuie să cerem

În privința acestor două probleme: a cere ceea ce trebuie și cum trebuie. Putem spune că prima se referă la conținutul rugăciunii, iar a doua la starea lăuntrică a celui ce se roagă. Iată, de pildă, ce trebuie să cerem: „Cereți lucruri mari, căci cele mărunte le veți primi pe deasupra”³, „Rugați-vă pentru cei care vă vatămă și vă prigonesc”⁴, „Rugați pe Domnul secerișului ca să scoată lucrători la secerișul Său”⁵, „Rugați-vă ca să nu intrați în ispită”⁶, „Rugați-vă ca să nu fie fuga voastră iarna, nici sâmbăta”⁷, „Când vă rugați, nu spuneți multe”⁸. Și așa pot fi amintite și altele.

Scriptura ne învață și cum să ne rugăm

Să vedem acum în ce fel trebuie să ne rugăm: „Vreau deci ca bărbații să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără

¹ II Corinteni 12: 6.

² Romani 8: 26.

³ Expresie atribuită lui Hristos, dar care nu se regăsește în Evanghelii. E o presupusă interpolare la Evanghelia lui Matei; textul indicat (*Matei 6: 33*) este: „căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea vi se vor adăuga vouă”.

⁴ *Matei 5: 44.*

⁵ *Matei 9: 38.*

⁶ *Luca 22: 40.*

⁷ *Matei 24: 20.*

⁸ *Matei 6: 7.*

de mânie și fără șovăire. Asemenea și femeile, în îmbrăcăminte cuviincioasă, făcându-și lor podoabă din sfilă și din cumințenie, nu din păr împletit și din aur sau din mărgăritare, sau din veșminte de mult preț; ci din fapte bune, precum se cuvine unor femei temătoare de Dumnezeu¹.

Iată un alt pasaj care ne învață cum trebuie să ne rugăm: „Deci, dacă îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului și mergi întâi și împacă-te cu fratele tău și apoi venind, adu darul tău².”

Într-adevăr, ce dar, adus lui Dumnezeu poate fi mai de preț decât rugăciunea ce se înalță ca o mireasmă plăcută dintr-o inimă curată de orice păcat?

Iată încă un pasaj ce ne arată în chip limpede cum să ne rugăm: „Să nu vă lipsiți unul de altul decât cu bună învoială pentru un timp ca să vă îndeletniciți cu postul și cu rugăciunea și iarăși să fiți împreună ca să nu vă ispitească Satana din pricina neînfrânării voastre³.”

Este cu neputință să te rogi cum trebuie dacă lucrarea căsătoriei - taină ce se cere a fi respectată prin tăcere - se împlinește cu patimă. Căci consimțământul mutual despre care este vorba aici înlătură dezordinea, stinge aprinderea poftelor și îl împiedică pe vrăjmaș să se bucure de căderile noastre. Tot referitor la modul cum trebuie făcută rugăciunea, citim: „Iar când stați de vă rugați, iertați orice aveți împotriva cuiva⁴.” Sf. Ap. Pavel spune: „Orice bărbat care se roagă sau proroceste, având capul descoperit, necinstește capul său. Iar orice femeie care se roagă sau proroceste cu capul neacoperit își necinstește capul⁵.”

¹ I Timotei 2: 8-10.

² Matei 5: 23-24.

³ I Corinteni 7: 5.

⁴ Marcu 11: 25.

⁵ I Corinteni 11: 4-5.

Duhul Sfânt vine în ajutorul slăbiciunii noastre

Pavel cunoștea toate acestea. El ar fi putut spune mult mai multe decât acestea din Lege, din profeți și din Evanghelii și să le dezvolte printr-o abundență de amănunte. Nu numai modestia dar și onestitatea îl fac să-și recunoască slăbiciunea de a nu ști ce trebuie și cum trebuie să se roage: „noi nu știm să ne rugăm cum trebuie¹.”

În același pasaj se arată cum este înlăturată această slăbiciune a firii omenești, căci se spune: „Însuși Duhul se roagă pentru noi cu suspine negrăite. Iar Cel ce cercetează inimile știe care este dorința Duhului, căci după Dumnezeu El se roagă pentru sfinți².”

Duhul care strigă în inimile celor fericiți „Avva, Părinte” știe foarte bine că suspinele celor ce au căzut în păcat sunt mai curând o sporire a întristării decât o ușurare; de aceea stăruie pe lângă Dumnezeu cu suspine negrăite datorită bunătății și milosteniei Sale, luând asupra Sa propriile noastre suspine. Înțelepciunea Sa văzând sufletul nostru s-a lipit de pământ³, închis într-un corp umil, se îndreaptă către Dumnezeu pentru noi, nu cu suspine ca ale noastre, ci în cuvinte de nespus, pe care nu se cuvine omului să le grăiască⁴.

Duhul nu se mulțumește numai să se îndrepte către Dumnezeu, ci își înnoiește cererile care devin tot mai stăruitoare; cred că El este Cel care îi conduce la victorie pe cei care pot spune împreună cu Pavel: „în toate acestea suntem mai mult decât biruitori⁵.” Probabil că El se îndreaptă și către cei care se mulțumesc numai să învingă fără a-și compromite victoria prin vreo înfrângere, dar și fără a merge mai departe.

¹ Romani 8: 26.

² Romani 8: 26-27.

³ Așa cum afirmă și Psalmii 118: 25.

⁴ II Corinteni 12: 4.

⁵ Romani 8: 37.

Textul care privește obiectul rugăciunii: „noi nu știm să ne rugăm cum trebuie, ci Însuși Duhul Se roagă pentru noi cu suspine negrăite” se află în strânsă legătură cu cel care zice: „Mă voi ruga cu duhul, dar mă voi ruga și cu mintea; voi cânta cu duhul, dar voi cânta și cu mintea”¹.

Într-adevăr, mintea aceasta nu se poate ruga dacă nu se roagă înaintea ei duhul și dacă ea nu se constituie într-un ecou al rugăciunii duhului; ea nu va putea să cânte, să laude pe măsură, armonios, ritmic și melodios pe Tatăl întru Iisus Hristos decât dacă duhul care toate le cercetează, până și adâncurile lui Dumnezeu, nu va lăuda și preamări adâncurile și să le pătrundă după puterile lui.

După părerea mea, unul dintre ucenicii lui Iisus, conștient de slăbiciunea omenească, incapabil să se roage cum trebuie și care s-a putut convinge de acest lucru atunci când L-a auzit pe Mântuitorul rugându-Se Tatălui în cuvinte de o mare înțelepciune, Îl va fi întrebat, după ce și-a terminat rugăciunea: „Doamne, învață-ne să ne rugăm, cum a învățat și Ioan pe ucenicii lui”². Însă este mai bine să redăm întregul context: „Și pe când Se ruga Iisus într-un loc, când a încetat, unul dintre ucenicii lui I-a zis: Doamne, învață-ne să ne rugăm cum a învățat și Ioan pe ucenicii lui”.

Mai înainte de Hristos, Duhul Sfânt era Cel care inspira rugăciunea

Un om hrănit cu preceptele Legii, care ascultase adesea cuvântul profeților și care frecventase sinagoga, nu știa oare să se roage mai înainte de a-L fi văzut într-o bună zi și pe Iisus

¹ I Corinteni 14: 15.

² Luca 1: 11.

rugându-Se? Este greu de crezut așa ceva. El se ruga după obiceiul evreilor, însă și-a dat seama că avea nevoie de o cunoaștere mai adâncă a rugăciunii. Care să fi fost învățăturile despre rugăciune adresate de Ioan ucenicilor săi care veneau la el din Ierusalim, din întreaga Iudee și din regiunile învecinate pentru a primi Botezul? Se pare că Ioan „care era mai mult decât un profet” avea o anumită experiență în rugăciune pe care nu o împărtășea tuturor botezaților, ci doar ucenicilor săi pe care îi învăța în taină.

Avem exemple de astfel de rugăciuni care sunt cu adevărat duhovnicești – căci Duhul Se roagă în inimile sfinților –, pline de o învățătură inefabilă și minunată. Așa apare rugăciunea Anei în prima carte a Regilor, deși numai într-o oarecare măsură. Deoarece își sporea rugăciunea înaintea Domnului, vorbindu-i din adâncul inimii, ea nu mai folosea un text anume. *Psalmul* 16 este intitulat „O rugăciune a lui David”; *Psalmul* 89: „Rugăciunea lui Moise, omul lui Dumnezeu”; *Psalmul* 101: „Rugăciunea unui om necăjit care în întristarea sa își varsă plângerea înaintea lui Dumnezeu”.

Toate aceste rugăciuni, alcătuite și inspirate de Duhul Sfânt, sunt pline de înțelepciune dumnezeiască încât despre conținutul lor se poate spune: „Oh, de ar fi cineva înțelept ca să priceapă aceasta și ager ca să poată pătrunde cuvântul cel adânc”¹.

Origen se roagă lui Dumnezeu spre a fi ajutat

Deoarece este atât de greu să tratezi despre rugăciune, pentru a putea înțelege și prezenta cu demnitate un subiect atât de măreț, avem nevoie de lumina Tatălui, de învățătura Cuvântului, Întâiul Său născut și de ajutorul Duhului Sfânt. Mă voi ruga precum un om neajutorat (căci nu mă simt în stare

¹ Osea 14: 10.

să definesc rugăciunea) și implor pe Duhul Sfânt ca, înainte de a începe să vorbesc despre rugăciune, să-mi ofere în dar cunoașterea duhovnicească și desăvârșită, explicându-mi înțelesul rugăciunilor înscrise în Sfintele Evanghelii. Să intrăm în subiectul propriu-zis.

PARTEA I

INIȚIERE ÎN RUGĂCIUNE

Termenul de rugăciune în Scriptură

3. Dacă nu mă înșel, termenul de rugăciune se întâlnește pentru prima dată în Sfânta Scriptură în momentul în care Iacov, la sfatul lui Isaac și al Rebecăi, pleacă în Mesopotamia pentru a scăpa de furia lui Isav. Iată textul: „Și a făcut Iacov făgăduință zicând: De va fi Domnul Dumnezeu cu mine și mă va povățui în calea aceasta în care merg eu astăzi, de-mi va da pâine să mănânc și haine să mă îmbrac. Și de mă voi întoarce sănătos la casa tatălui meu, atunci Domnul va fi Dumnezeul meu. Iar piatra aceasta pe care am pus-o stâlp, va fi pentru mine casa lui Dumnezeu și din toate câte-mi vei da Tu mie, a zecea parte o voi da Ție”¹.

Trebuie spus că termenul de rugăciune, care în nenumărate locuri are un înțeles cu totul diferit decât cel de invocare, este folosit aici de cineva care face o făgăduință, care promite să înfăptuiască un lucru dacă obține de la Dumnezeu o anumită binefacere. Același cuvânt este folosit cu sensul său obișnuit în *Ieșire*, după a doua din cele 10 plăgi, și anume cea a broaștelor: „Atunci a chemat Faraon pe Moise și pe Aaron și a zis: Rugați-vă pentru mine Domnului să depărteze broaștele de la mine și de la poporul meu și voi lăsa poporul lui Israel să jertfească Domnului”².

Dacă ar fi greu pentru cineva să creadă că termenul „rugați-vă” folosit de Faraon ar putea avea pe lângă sensul de *făgăduință* și pe cel de *rugăciune* să citească mai departe: „Moise însă a zis către Faraon: «Sorocește-mi însuși când să mă rog pentru tine, pentru slugile tale și pentru poporul tău ca să piară broaștele de la tine, de la poporul tău și din casele voastre și să rămână numai în râu»”³.

¹ *Facere* 28: 20–22.

² *Ieșire* 8: 8.

³ *Ieșire* 8: 9.